

DE EIDEREEND OP VLIELAND.

HET is nu achttien jaar geleden, dat de eidereend als broedvogel op Vlieland ontdekt is. Ik denk daar altijd aan met een tikje verlegenheid. Hoogstwaarschijnlijk broedde die vogel daar reeds eerder en dat wisten sommige eilanders ook wel, maar ze hadden er geen erg in, dat het iets bijzonders kon zijn. Ze waren er tevreden mee, dat ze soms eens van die „bijzondere” eendseieren konden vinden en opeten. Onderzoekers kwamen er in den broedtijd zelden of nooit; eigenlijk bestond Vlieland voor de wereld alleen gedurende het badseizoen. De

Fig. 1. Eidereend broedend op Vlieland.

Foto G. BOODT.

18

ontdekking van de eidereend hebben we dan ook te danken aan een soort van wetenschappelijk expeditie: een rondreis, die Otto Leege met een paar vrienden in 1906 maakte langs de Hollandsche Waddeneilanden. Ze vielen met hun schuitje binnen op Vlieland en hoorden in het hotel vertellen van merkwaardige eieren, die de eilanders gevonden hadden in de nabijheid van de Kooi en die ze hielden als afkomstig van een onbekend soort van gans: een vreemde groote bruine vogel. Men wist te vertellen van drie nesten, één met vier, de beide andere met drie eieren. Otto Leege rook dadelijk lont en hoewel het reeds zeer laat in den avond was, haast middernacht, wist hij den waard over te halen, om naar een van de vindsters te gaan en zoo'n ei te vragen. Men kan zich zijn vreugde voorstellen, toen hij dadelijk het

groote, groenige, vlekke eideereendenei herkende en 't was nog al veel grooter dan de middenmaat ook. Den volgenden dag telegrafeerde hij dadelijk aan de heeren Snouckaert en Van Oort, die zich op Texel bevonden, en door hun gemeenschappelijke bemoeiingen en den bijstand van den burgemeester van Vlieland gelukte het, om drie van die eieren te verwerven voor het Leidsche Museum. Maar met dat al waren dan toch maar door de onkunde en zorgeloosheid van de eilanders alle bekende eideereendenesten verstoord.

Gelukkig echter hadden ze hoogstwaarschijnlijk niet alle nesten gevonden, want het volgend jaar vond men er weer vier, die ook verstoord werden. Zoo is het jaar op jaar gegaan, de eideereend tegen de eilanders en ze bleken vrij wel tegen elkander opgewassen. Waren de eilanders nog wat feller opgetreden, dan zou er al lang geen eideereend meer op Vlieland broeden. Hadden ze de eenden heelemaal met rust gelaten dan broedden die er thans zeker al wel bij dozijnen. De eideereend haalt het voedsel voor zich en zijn jongen uit zee, liefst uit nog al tamelijk diep water. Van het land vraagt hij alleen een goede, veilige gelegenheid om te broeden.

Gedurende den oorlog vreesden we, dat de militaire bezetting de eiders met ander moois wel geheel onder den voet zou treden, maar dat is nog al meegefallen, even goed als op Rottum. De stoornis was gelukkig slechts van korten duur en het kleine Vlieland is nog net wat te groot voor lanterfanteraars. Alleen de Oostpunt van het eiland is strategisch belangrijk; de Meeuwenduinen lokken niet veel wandelaars. Zoo hebben dan onze eideereenden den oorlog overleefd en is Vlieland nu de zuidelijkste broedplaats van deze vogels aan de Atlantische kust. Daar behooren de Vlielanders trotsch op te zijn; maar de eenvoudigen onder hen houden geen rekening met wetenschappelijk belang of wettelijke bescherming en peuzelen de eitjes nog op uit oud voorvaderlijk instinct. Jaar in jaar uit luidt het eideereendenbericht uit Vlieland: twee, soms drie of vier nesten, alle of op één na verstoord en dan na den broedtijd hier en daar in 't zeegat een toompje nieuwe eidertjes, die den dans ontsprongen zijn en voor de volgende jaren weer een kansje beloven.

Dat dit nog steeds zoo blijft voortgaan is toch wel een bewijs ervoor, dat het ernst is met de uitbreiding van het broedgebied van den eider. Tot 1906 waren Sylt en Amrum de eenige broedplaatsen op de Wadden-eilanden en ook daar hadden zij zelfs in de goede jaren voor den oorlog veel van vervolging te lijden. Toch bleef hun aantal langen tijd constant. Toen Rohweder in 1905 die eilanden bezocht kon hij in het Lister Tief de eenden bij honderden tellen. Dicht binnen zijn bereik zag hij groepjes van 29, 22, 37 en 10 stuks en verderop nog een groote menigte, die hij niet ontcijferen kon. Hij maakte de opmerking, dat er betrekkelijk maar weinig mannetjes bij waren; 16 op de 100, en brengt dat in verband met de omstandigheid dat de vogels op de broedplaats gestoord zijn geworden. Omtrent den tegenwoordigen staat van de eiderbevolking op Sylt en Amrum heb ik nog geen berichten; binnenkort hoop ik er iets van te kunnen vertellen.

Van onze Vlielanders heb ik de beste verwachtingen, want het Staatsboschbedrijf maakt ernst van de zaak en wordt daarbij geholpen door den Rijksveldwachter,

die, evenals vele van zijn collega's, groote toewijding betoont aan de zaak der vogelbescherming. Er is thans in het Bedrijf een houtvesterij „de Eilanden” en dat is een heel goede zaak, want die eilanden zijn iets heel aparts en zelfstandigs en veel te goed om te ressorteeren onder een stuk vaste wal, al is dat dan ook Alkmaar of Assen. Wij hopen dat de houtvester van de houtvesterij „De Eilanden”, de heer Boodt, die ons met een paar mooie foto's de nieuwste gegevens over de eider-eenden op Vlieland verschatte, nog veel genoeg van zijn merkwaardig gebied moge beleven en dat het met zijn eidereenden even goed zal gaan, als met die van den heer Thom van Tilsand.

Tilsand is een klein eilandje aan de westzijde van Oesel en behoort tot de repu-

Fig. 1. Nest en eieren van de Eider-eend op Vlieland.

Foto G. Boodt.

19

blik Esthland. De vuurtorenwachter Thom heeft zich daar geheel op eigen houtje de zaak van vogelbescherming aangetrokken, reeds onder het keizerrijk. Dat ging zoo goed, dat hij opgemerkt werd door zijn overheid en nu werd het eilandje als vogeleiland officieel ondergebracht bij de universiteit Dorpat, maar Thom behield de leiding. In 1903 nestelden er twee eidereendpaartjes, dus zoowat net als bij ons op Vlieland. In 1903 echter was dat aantal, dank zij de afdoende bescherming gestegen tot 265, terwijl er van den overvloed nog talrijke paren verhuisd waren naar Oesel zelf.

Menschelijkerwijs gesproken kan dat op Vlieland even goed zoo gaan. Er is plaats genoeg voor de broedende vogels, hetzij ze een voorkeur hebben voor helm, zooals

de vogel, die Burdet in 1909 fotografeerde of voor heide en kraaiheide, zooals de vogel in deze aflevering. Voedsel is er te kust en te keur, zoowel in ondiep water als in de diepe geulen van het gebied van het Vliegat of in de Noordzee zelve. Het komt er nu maar op aan, dat de heer Boodt en de zijnen die eier-etende oer-Vlielanders in de gaten houden en zich ook in acht nemen voor eventueele verzamelaars. Die zijn in ons land nog niet buitengewoon gevaarlijk, maar wanneer de een of andere Engelsche eier-maniak het aannemelijk weet te maken, dat het verdienstelijk is, om zuidelijkste legsels van eidereenden te bezitten, dan kunnen voor den wakkeren rijksveldwachter nog pittige dagen en nachten aanbreken. Wij willen het beste er van hopen.

JAC. P. THIJSSE.

EEN NIEUWE DETERMINEERTABEL.

HET is nu al vele jaren geleden, dat ik in dit Tijdschrift een tabel gaf voor het determineeren van de geslachten van de Nederlandsche bijen, wespen en graafwespen, in de hoop, dat daardoor sommige lezers gebracht zouden kunnen worden tot de onuitsprekelijk genotvolle studie van deze allermerkwaardigste dieren. Ik had gehoopt er mee voort te gaan en behalve uitvoerige levensgeschiedenissen ook nog mettertijd tabellen te geven voor de bepaling der verschillende soorten. Het is helaas bij enkele kleine studies gebleven; er was ook nog zoo veel te doen op ander gebied. Gelukkig echter hebben anderen een deel van het program verwezenlijkt, ik behoef slechts te herinneren aan de artikelen van de heeren Van Beek, Bouwman, Haverhorst en Vuyck. Voor de hommels en voor de metselbijen gaven zij reeds volledige tabellen en ik kan ook alvast mededeelen, dat er van Bouwman een tabel gereed ligt voor de Behangersbijtjes, het mooie geslacht *Megachile*. Het begint er dus al aardig op te lijken, dat we met vereende krachten nog eens zullen komen tot een Natuurlijke Historie van de Bijen, Wespen en Mieren van Nederland. Ik wil deze gelegenheid te baat nemen, om onze jongelui nog eens opnieuw op te wekken tot deze studie, die u in aanraking brengt met het mooiste en het geheimzinnigste, wat het natuurleven ons kan schenken. Gesteund door onze teekeningen, aantekeningen, dagboeken, verzamelingen kunnen we geraken tot vruchtbare en genotvolle gedachtenwisseling en ons leven in vele opzichten rijker en beter maken. Het veld is onbeperkt en een onoverzienbare veelheid zou u misschien afschrikken, indien elk afzonderlijk geval niet een artistiek geheel vormde. Zie er Fabre's *Souvenirs entomologiques* of de verschillende artikelen in *De Levende Natuur* maar eens op na.

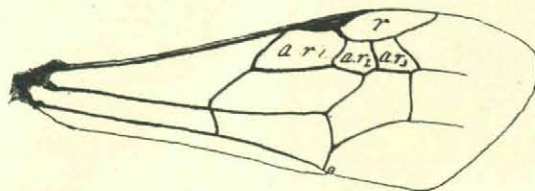

Fig. 1. Een voorvleugel.
r: randcel; a r.: de achterrancellen of cubitaalcellen.